

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**
PUBLICISTER
I SAMVERKAN

Stockholm 2021-05-06

Ku 2021/01028
Kulturdepartementet
Enheten för medier och demokrati
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Branschorganisationen Sveriges Tidskrifter har beretts möjlighet att yttra sig gällande Myndigheten för press, radio och tv:s rapport ”Distributionsstöd av nyhetstidningar i hela landet”, och vill anföra följande:

Sammanfattning

Sveriges Tidskrifter menar:

...att en mycket kort utredningstid, kolliderande principer i uppdraget och en låst budgetram lett till otillräckliga förslag som bara marginellt löser utmaningar och problem gällande distributionen av de periodiska skrifterna.

...att regeringens önskan att distributionsstödet i presstödet ska omfatta fler kategorier av tryckta medier än dagstidningar inte har kunnat mötas mer än kosmetiskt – eftersom samdistributionen inte är konstruerad för annan logik än dagstidningens.

...att försöken med varannandagsdistribution borde stoppas och frågan parkeras till dess att postfinansieringsutredningen lämnat sin rapport, och alla konsekvenser för det demokratiska samtalet noga har prövats och övervägts.

...att ett stöd för att möta varannandagsproblematiken inte ska betecknas som ett mediestöd utan borde finansieras med nya medel.

Om förordningsförslagen:

...att distributionsstödet ska vidgas till att omfatta också de periodiska skrifter som deltar i samdistributionen på riksplanet.

...att ”förutsättningar för stöd” i såväl förslaget till ändringar i presstödet distributionsstöd som i ”förordning om särskilt statligt stöd” ska samordnas med stödförutsättningarna i redaktionsstödet för 2020 och 2021.

Övergripande

Dagens mediestöd är en illa fungerande blandning av rättighetsstöd och tillgångsstöd. Rättighetsstöden – presstöden – är byggda för 60- och 70-talens dagspressmarknad. Mediestöden är försök att anpassa till dagens situation.

Försöken kläms av regeringarnas krav att budgetramar ska hållas.

Sveriges Tidskrifter menar att mediepolitik och mediestöd ska utgå från den enskilde medborgaren. Den enskilde har en rätt att få vara en del av det allmänna flödet av nyheter och åsikter – i grundlagarna fastslaget som yttrandefrihet och informationsfrihet.

För att hjälpa medborgarna förverkliga sina friheter har medierna fått vissa privilegier: Ensamansvar, meddelarfrihet och meddelarskydd, rätt till anonymitet, särskilda lagar och särskild rättsordning. Vi har ett censurförbud.

Stöd ska ges med det ovannämnda som ledfyr: mediers funktion och frihet från påverkan och inskränkningar från det allmänna.

Stöd ska vara rättighetsstöd som kan överprövas.

Kriterierna ska vara kopplade till grundlagens krav för medier inom TF och YGL I övrigt ska de vara kvantitativa och mätbara.

För 50, 60 år sedan dominerade dagspressen flödet av nyheter och debatt. Idag kommer en ökande del av originaljournalistiken – nyheter, bevakning och åsikter – från tidskrifter och gratistidningar. Samtidigt blir medieuniversumet allt mer digitalt där skillnaderna i form inte existerar.

Sveriges Tidskrifter konstaterar halvvägs in i omställningen mot en digital framtid att

- Papperstidningar fortfarande är av avgörande ekonomisk betydelse för en majoritet av de utgivande medieföretagen.
- Papperstidningar är av avgörande betydelse för demokratin i hela landet. De är centrala för nyhetsförmedling inte minst i glesbygd, där den digitala utbyggnaden på många håll inte är tillräcklig och där medievanorna är mer traditionella.
- En lång rad tidskrifter utför i sina bevakningsområden och granskningsuppdrag en mycket viktig riksangelägen bevakning. De har också en demokratisk likabetalningsprincip i motsats till vissa dagstidningar som tar extra betalt för att leverera utanför sina geografiska ”normal”-områden.
- Övergången från papper till digital förmedling pågår. Processen kommer att i ett kort perspektiv om 5-10 år lett till en digitalt dominerande affär och kultur.

När tillstånden för nuvarande press- och mediestöd går ut 2023 bör de ersättas med en modern enhetlig ordning. Därefter fasas de nuvarande stöden ut.

Synpunkter på uppdraget

Många företag i mediebranschen är svårt trängda av den digitala utvecklingen med osäkra affärsmodeller och av den urholkade annonsaffären. De statliga stöden kan för en del vara skillnaden mellan att kunna fortsätta verksamheten och inte. Därför är det uppseendeväckande att regeringen dels ger Myndigheten för press, radio och tv ett utredningsuppdrag vad gäller distributionen som ska vara klart på endast tre månader, dels att uppdraget bygger på kolliderande principer: Vidga kretsen av medier som omfattas av stödet – men gör det inom anslagsramen.

Det finns en dörr på glänt, ”en *utgångspunkt* (vår kursivering) är att en sådan utvidgning ska finansieras inom ramen för anslag 8:1 Mediestöd”. Men MPRT har uppfattat dörren som stängd: ”Utvidgningen ska finansieras inom ramen för nuvarande anslag.” Rapporten och de föreslagna förordningarna präglas av principkollisionerna. MPRT gör dygd av nödvändigheten.

Som exempel: Det saknas en definition av vad som i regeringens uppdrag till MPRT är ”tidskrifter av nyhets- eller samhällskaraktär”.

MPRT har valt att inte ta fasta på det nya begreppet ”samhällskaraktär” och begränsar utvidgningen till den definition av nyhetsmedier som gäller för mediestöden för lokaljournalistik och innovationer. Det är att kapitulera. Sveriges Tidskrifter menar att begreppen i samklang med TF ska tolkas så brett och neutralt som möjligt. Definitionen av periodisk skrift vore idealisk. Det skulle också förenkla hanteringen av stöden och öka rättssäkerheten om man undvek gränsdragningsproblematik kopplat till innehålls- och kvalitetsbedömningar. Vi konstaterar att förutsättningarna för uppdraget till MPRT lett till otillräckliga och alltför begränsade förslag.

Vi konstaterar också att det är ett grundläggande problem att de hastigt framtagna förslagen kommer sig av att statligt ägda Postnord anser sig behöva och därför på eget bevåg inför varannandagsutbärning. Vi återkommer till detta nedan.

Ändringar i det befintliga distributionsstödet

Distributionsstödet i presstödet är konstruerat för att främja samdistribution av dagstidningar och avser att motverka såväl praktiskt som ideologiskt att en större dagstidning den vägen konkurrerar ut en mindre.

Något brett grepp på distribution av periodisk skrift tas inte i utredningen. Därför bidrar inte förslaget till att säkra att medborgarna var de än bor ska nås av de tryckta periodiska medier de önskar. Tidskrifter är viktiga förmedlare av samhällsinformation. Det är därför MPRT fått i uppdrag av regeringen att vidga kretsen som mottar distributionsstöd. Förslaget stannar dock vid ett rudiment.

Sveriges Tidskrifter föreslår:

För att stärka samdistributionens affär erbjuder de samdistribuerande företagen en gemensam utbärning i hela landet, till andra medieutgivare än de som deltar i samdistributionen lokalt. Nio av tio samdistribuerande företag äger, erbjuder sina tjänster och samordnar hanteringen från kund till de enskilda företagen genom

MTD, Morgontidningsdistribution. I dagsläget är mellan 20 och 30 tidskrifter kunder och bidrar därmed till att bära en del av samdistributionens kostnader – utan att i dagsläget få del av distributionsstödet.

Det är ett effektivt system som också kan erbjuda priser som uppfattas som konkurrenskraftiga med PostNords A-posttidningstaxa.

Det är vår bedömning att det är kontraproduktivt och troligen helt verkningslöst att öppna distributionsstödet för tidskrifter då det är konstruerat för dagstidningslogiken med korta ledtider på några timmar. Vi förespråkar däremot att distributionsstödet får en kompletterande regel – eventuellt räcker det med en ändring i MPRTs föreskrifter – som ger de tidskrifter som genom MTD ingår i samdistributionen, stödet på 20 öre per exemplar. Beloppet är marginellt i förhållande till den totala distributionskostnaden, men markerar vikten av samdistribution och kan stimulera denna ytterligare.

Vi föreslår samtidigt att villkorsparagrafen 1a§ i förordningen använder sig av de gällande villkoren för redaktionsstödet: bland annat publicering eller sändning minst 15 gånger per år. Detta vore logiskt och skulle sannolikt visa positiva effekter.

Varannandagsuppdraget

Sveriges Tidskrifter menar att det i grunden inte är rimligt att det statliga bolaget PostNord – om än med Post- och Telestyrelsens godkännande – drastiskt försämrar utbärningen utan att frågan genomlysas och bedöms av riksdagen. Att införa ett moratorium vad gäller försöken med varannandagsutbärning till dess postfinansieringsutredningen är genomförd 31/1 2023, borde vara en självklarhet. Därmed skulle den uppkomna situationen med en hastigt hopsnickrad temporär lösning inte vara nödvändig.

Vi anser att det inte är rimligt att lösningen av varannandagsproblematiken ska definieras som ett mediestöd. Om så ändå sker och medlen till lösningen tas från den ram på 932 miljoner som riksdagen bestämt för 2021, så skulle det urholka regeringens och riksdagens mediepolitik. Det skulle allvarligt minska de tillgångsbaserade stöden till lokaljournalistik, redaktionellt arbete respektive innovationer.

Eventuell upphandling av tjänsten bör därför finansieras med nya medel.

Sveriges Tidskrifter anser att det är absolut nödvändigt att PostNords planer på varannandagsdistribution stoppas till dess att den statliga utredningen har överlämnat sitt betänkande och alla konsekvenser för det demokratiska samtalet noga har prövats och övervägts.

De som drabbas av varannandagsutbärningen är framför allt de som bor i glesbygd, som har fått och får se sin samhällsservice försämras på en rad områden. De förväntar sig bland annat att få sin tidning en bestämd dag. Ett antal tidskrifter med servicejournalistik kopplade till händelser och evenemang behöver komma ut en bestämd dag, liksom en rad nyhetsledande, granskande och debatterande tidskrifter

där samtidigt möte med alla läsare är väsentlig ur demokratisk synpunkt. Ett antal tidskrifter har annonskunder som kräver att alla läsare möter deras erbjudanden samtidigt.

Sveriges Tidskrifter tar gärna och på kort varsel fram ett antal exempel på läsare för vilka tidskrifterna betyder såväl glädje som omistlig nytta.

Om varannandagssystemet genomförs och ett stöd blir aktuellt har Sveriges Tidskrifter följande synpunkter på förordningsförslaget:

Förutsättningar för stöd, 4§, bör vara de samma som i redaktionsstödet för 2020 och 2021, det vill säga att bland annat utgivningsfrekvensen är minst 15 gånger per år.

En avgörande skillnad mellan detta särskilda stöd och det ordinarie distributionsstödet är att det särskilda går till tidningsföretaget, inte distributionsföretaget. Tidnings-företaget har därmed ansvaret att söka distributör för det specifika området. Det torde kunna resultera i onödig och besvärlig hantering. Hur ska samordning av distributionstjänsten ske, på vilken geografisk nivå?

Slutligen vill vi, i väntan på en genomgripande förändring av mediestöden, även i detta sammanhang uppmärksamma kulturdepartementet på att definitionen av ”allmän nyhetstidning” bör ses över för att i samklang med mediernas roll och publicistikens utveckling bredda kretsen och undvika ologiska gränsdragningar. Vårt förslag är att mediestödsförordningens 1 kap 3§ får formuleringen:

Och att MPRT-föreskrifterna vad gäller ett mediestöd ändras i linje med ovanstående och bland annat får formuleringen ”Ett nyhetsmediums redaktionella innehåll får ämnesmässigt begränsas om det kan motiveras av det geografiska spridningsområdet eller djup i specialbevakningen.”

Stockholm 2021-05-06

Kerstin Neld
Vd Sveriges Tidskrifter

Helle Klein
Ordförande Sveriges Tidskrifter